

BOSHQARUVCHILIK FAOLIYATIDA JAMOATCHILIK FIKRI

Muhammadiyev Fayzulla Toshtemirovich

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

IV bosqich Tarix(sirtqi) 6-t-s-20-guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada jamoatchilik fikrining ko'pchilikka tayanishi uning ta'sir kuchini belgilab berishi hamda hozirgi davrda jamiyat a'zolarining barcha qatlamlarini birlashtiruvchi jamoatchilik fikrini shakllantirish va muttasil saqlab qolishligi xususida so'z boradi.

Kalit so'zlar: munosabat, raxbar, nazorat, xulq, axloq, xodim, jamoa, vazifa, tashkilot, nizo, adolat, vakolat, boshqaruv.

KIRISH

Boshqaruv insonlar bilan birga paydo bo'lgan. U mehnatning taqsimlanishi va kooperatsiyalanish jarayonida faoliyatning mustaqil turiga ajralgan. Bu odamlarning ijtimoiy ishlab chiqarishdagi faoliyatini tashkil etish va muvofiqlashtirish zarurligi bilan asoslangan. Bunda ulardan biri rahbar, ya'ni boshqaruvchilar, boshqalari esa ularga bo'ysunuvchilar ya'ni boshqariladiganlardir. Ma'lumki har qanday faoliyat turi boshqaruv asosiga quriladi, chunki shu faoliyatni amalga oshirishdan ko'zlangan maqsadga erishish, bajariladigan vazifalarni taqsimlash, ijrosini nazorat qilish, shuningdek, samaradorlikka erishish uchun shu faoliyatda ishtirok etuvchilar manfaatlarini himoya qilish, rag'batlantirish chora-tadbirlari boshqaruv jarayonida tashkil etiladi va muvofiqlashtiriladi. Bunda boshqaruvga iqtisodiyotda mavjud tizim ham o'z ta'sirini o'tkazadi. Boshqaruv tushunchasi tor ma'noda biror-bir tashkilot maqsadini aniqlash va unga erishish uchun zarur bo'lgan rejalashtirish, tashkil etish va nazorat jarayonlarining foyda keltirishi, samara berishi, faoliyat yo'nalishini to'g'ri tanlay bilish, qarorlar qabul qila olishga hamda uning boshqarilishini nazorat qilishga va bu jarayonning borishiga bog'liq bo'ladi. Boshqaruv nafaqat korxonada doirasida, qolaversa, butun bir jamiyat, davlatni o'z tanlagan yo'li maqsad va intilishlariga yetaklovchi, iqtisodiyotni kuchli, barqaror ishlovchi mexanizmga aylantirishda muhim ta'sir etuvchi kuch hisoblanadi. Boshqaruvni jamiyatning iqtisodiy negizi bilan bog'lab, shu bilan birga boshqaruvning ikki tashkiliy-texnikaviy va ijtimoiy-iqtisodiy tomonlarini hisobga olgan holda o'rganish lozim. Tashkiliy-texnikaviy boshqaruv aniq iste'mol qiymatini olish uchun mahsulot tayyorlashd mehnat taqsimoti va kooperatsiyasi bilan ajralib turadi. Ijtimoiy-iqtisodiy boshqaruv mavjud ishlab chiqarish munosabatlari bilan bog'liq bo'lib, boshqaruv maqsadlarini belgilaydi. Tashkiliy-texnikaviy boshqaruv mehnat unumdorligi va ishlab chiqarish samaradorligining oshishi uchun sharoit yaratishga imkon beruvchi faoliyat turidan

iboratdir. Ijtimoiy-iqtisodiy boshqaruvning maqsadi ishlovchilar samarali mehnat qilishi uchun sharoit yaratish, ularni ijtimoiy himoya qilishning ishonchli umumdavlat tizimini shakllantirish, bandlikni ta'minlash va aholining kam ta'minlangan qatlamlarini qo'llabquvvatlashdan iboratdir. Boshqaruv ilmi ikkinchi jahon urushi davrida Angliyada olimlar guruhi fuqarolar mudofaasi va o't ochish pozitsiyalari inshootlarini optimal joylashtirish, kemaga qarshi bombalarni portlatish chuqurligini va transport karvonlarining konvoyini optimizatsiyalash kabi murakkab harbiy masalalarni yechish topshirig'ini olganda paydo bo'lgan. 50— 60-yillarda uslubiyot yangilanib, bir qator o'ziga xos usullarga aylanib sanoatda muammolarni yechishda va har xil vaziyatlarda qaror qabul qilishda kengroq ishlatila boshlandi. To'g'ridan to'g'ri tajriba o'tkazish mumkin bo'lmaganday, mavjud bo'lmagan va hech qachon bo'lmaydigan hodisani kuzatish mumkin emas. Ammo, ko'p rahbarlar faqat real va his qiladigan narsani ko'rishga va bu, natijada, ularning qandaydir ko'rib bo'ladigan narsaga e'tibor berishida ifodalanishi shart.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. A.Haydarov. Madaniyat va san'at sohasini boshqarish asoslari. O'quv qo'llanma. "Kamalak" nashriyoti. 2019. 192 b.
2. S.To'ychiyeva. Madaniyat va san'at sohasi faoliyatini tashkil etish va boshqarish. Darslik Toshkent - 2020. 247 b.
3. Mahmudov I. Boshqaruv psixologiyasi. YUNAKS-PRINT. - Toshkent: 2005. -170 b.
4. S.To'ychiyeva. Madaniyat va san'at sohasi faoliyatini tashkil etish va boshqarish. Darslik. Toshkent - 2020. 122-bet
5. Mahmudov I. Boshqaruv psixologiyasi. YUNAKS-PRINT. - Toshkent: 2005. 22-bet
6. S.To'ychiyeva. Madaniyat va san'at sohasi faoliyatini tashkil etish va boshqarish. Darslik Toshkent - 2020.92-bet.
7. O'sha manba 88-bet.
8. <https://yuz.uz/uz/news/ixcham-va-samarali-boshqaruv-tizimini-yaratish-vazifasi-qo'yildi>